

1. ח' ב' – רש"י מביא שתי סיבות לשאלה מדוע כתבה התורה 'בהעלותך' לציון הדלקת המנורה?

2. ח' ב' – "אל מול פני המנורה" – רש"י: אל מול ----- ; ולמה? כדי שלא יאמרו ל----- הוא צריך.

3. רש"י ח' ט"ז – לשם מה החזרה על המלה "נתונים"?

4. רש"י ח' י"ז – "כי לי כל בכור" – מדוע הוחלפו הבכורות בלוויים?

5. רש"י ח' י"ט – כמה פעמים חוזר הביטוי 'בני ישראל'? ומהן שתי הסיבות לכך?

6. רש"י ט' י"ח – "ועל פי ה' יחנו" – הענן לא היה נפרש (מסתלק) מהמחנה עד שמשא אומר: "----- ה' ויפוצו אויבך" (י' ל"ה).

7. ט' כ"ב – מה פירוש המלה ימים?

8. י' ד' – מי הם הנקראים אם בחצוצרה אחת תוקעים?

9. רש"י י' י' – "אני ה' אלהיכם" – מכאן למדנו על התפילה ברה"ש: מלכיות, ----- וזכרונות.

10. י' כ"ח – רועה, חבר וחביב' שייתר פרשה ואת הארגון מחשיב?

11. י' ל"ה – מה הן ה'סימניות' לזכרון בפסוק "ויהי בנסוע הארון"?

12. י"א ז' ח' – לח, צלול וזך למרות יובש המדבר, וטעמו כתבלין הכוסבר.

13. י"א כ"ז – מה פירוש "והמה בכתובים"?

14. י"א כ"ט – מי אמר: נבואה זה פלא, שים אותם בכלא?

15. י"ב א' – בלשון 'סגי נהור' קוראים לבחורה יפה ונשית: -----.

למתקדמים:

1. ח' ב' – "בהעלותך" – הרמב"ן שואל מדוע ניהם הקב"ה את אהרן דווקא בהדלקת הנרות ולא בעבודת המקדש האחרות? אלא רמז לו לנרות ----- שנוהגים אף לאחר החורבן.

2. ח' ד' – "כן עשה" – רש"י עפ"י המדרש: נעשתה מאלוה ע"י -----, ואילו הראב"ע: ----- עשאה.

3. ח' ו' – "קח את הלויים מתוך בני ישראל" – רש"י: ----- בדברים, ואילו הראב"ע: כי ----- היו עם שאר השבטים.

4. שני מקראות המכחישים זא"ז בעניין גיל עבודת הלויים: ד' ג' – מבין 30, לעומת ח' כ"ד – מבין 25; הראב"ע מתרץ.

5. רשב"ם ט' א' ב' – "ויעשו את הפסח" – למה הוצרך להזהירם על הפסח, והרי כבר ציווה אותם בספר שמות?

6. ט' ט"ו – "ואנשים אשר היו טמאים לנפש אדם" – במסכת סוכה כ"ה כתוב שאלה היו האנשים שנשאו את ארונו של -----; ר"ע אומר: מישאל ואלצפן שעסקו בקבורתם של -----; ואילו הראב"ע כותב שלא ייתכן שלא ----- אנשים בכל יום.

7. י' ט' – "וכי תבואו מלחמה" – השל"ה הקדוש מעיר, שהביטוי "הצר הצורר אתכם" אינו רק לאויב חיצוני אלא גם לאויב הפנימי, שהוא ה----- הרע.

8. י' ל"ו – ספורנו מפרש את "שובה ה'" תהי ----- פה עמנו.

9. י"א א' – "ויהי העם כמתאוננים" – מה הם פירושיהם של רש"י וספורנו?

10. ספורנו י"א ב' – "ותשקע האש" – מדוע שקעה האש ולא כבתה?

11. ספורנו י"א י"א – "ולמה לא מצאתי חן בעיניך" – לאיזו שיחה עם הקב"ה מתכוון מרע"ה? אור החיים מפרש שמשא מתלונן על כי לא קיבל ----- כדי לשאת עמו בעול.

12. אור החיים י"א ט"ז – "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל" – והרי היו למשה 70 זקנים עוד במצרים?

13. ספורנו י"ב י"ג – "אל נא רפא נא לה" – האם יש הבדל בין שתי מלות 'נא' שבפסוק?

14. נא להתבונן בתרגום אונקלוס למלים הבאות. מהי המלה שחדרה לעברית בעקבות התרגום: א. י"א ז': "לזרא" ב. י"א ט"ו: "אם מצאתי" ג. י' י"א: "נעלה הענן" ד. י' ל"א: "תעזוב אותנו" ה. י' ל"ה: "וינוסו" + "ויפוצו" ו. י' י"ד: "דגל" ז. י' ט': "ונשעתם" ח. י' ג': "ונועדו" ט. י' י"ג: "ולגר" י. ט' ג': "בין הערביים"

15. ההפטרה היא מזכריה פרקים ב'-ד', והקשר לפרשה היא ה----- מתי עוד קוראים הפטרה זו?

לזיכוי הרבים

עקב דרישה מוגברת לעלון אנחנו מתכננים להרחיב את התפוצה, ובשל כך נשמח לקבל תרומות; המבקשים להתברך בפרנסה, בבריאות ובפרי בטן, או המבקשים להנציח יקיריהם – יואילו לפנות למשה אוסי, 09-8335016 תזכו למצוות!

זכרנו את... " (י"א ה') – על

קישואים ואבטיחים

א. הקישוא – בימינו אנו מייחסים את הקישוא לצמח הקרוי בערבית 'כוסא' ('כוסא מחשי' = קישואים ממולאים), אך זיהוי זה מוטעה, שהרי מיני הדלעת מוצאם מאמריקה ולא היו ידועים בעולם העתיק. המלה 'קישוא' בפרשתנו הוראתה, כנראה, 'מלפפונים'; ורש"י מפרש: קוקומבר"ש בלעז, והיא ה-cucumber באנגלית. ונראה שבהשפעת המלה הערבית 'כוסא' נתחלפו שמות המלפפונים (ביסודה מלה יוונית) והקישואים.

ב. האבטיח – רש"י מפרש את המלה 'האבטיחים' – בורקש, דהיינו סלק. אך הראב"ע שחי בספרד בימי שלטון הערבים שם, כותב: "ידוע מלשון קידר" (הערבית), ז"א 'בטיח' בערבית. במשנה כתוב שהאבטיח הוא מאכל זול, וכן הוא מרווה וממלא את הבטן. שורש המלה הוא 'בטח', ומזכיר לנו מלים כמו: לבטוח, בטוח וכד'. מהו הקשר בין האבטיח לבטיחון? שורש 'בטח' הוראתו להשתרע על האדמה (מש' י"ד ט"ז "וכסיל מתעבר ובוטח" = נופל על הארץ); והאבטיח נקרא כך, כי הוא ממשפחת ה'שרועים' – המשתרעים על הארץ (וקרוב אליו שורש 'שטח' – להשתטח). וכמוהו האדם הבוטח בקב"ה – יכול הוא להשתטח ולהשתרע בבטחה על הארץ, כי הוא סומך שה' יגן עליו: "והבוטח בה' חסד יסובבנו". ועל הצדיקים הבוטחים בה' נאמר: "והצדיקים ככפיר יבטחו" (מש' כ"ח א'); כמו שהכפיר שוכב ורובץ ללא פחד מפני חיות אחרות, כך הצדיק – סמוך ובטוח על ה' ויכול 'לשכב לבטח', כפי שמסכם ישעיה (י"ב ב'): "הִנֵּה אֶל-יְשׁוּעָתִי אֲבִטֵּחַ וְלֹא אֶפְחָד".

פסח שני וחגי אייר

'פסח שני' הוא קרבן פסח המוקרב ביי"ד באייר לאנשים, שהיו טמאים או רחוקים ממקום המקדש בפסח המוקרב ביי"ד בניסן. בפרשתנו פונים אנשים שהיו טמאים באותו זמן (י"א שהם אלה שנשארו את ארון יוסף) ומבקשים ממשו רבנו לאפשר להם להקריב את קורבן הפסח שלא במועדו: "וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמָאִים לִנְפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אֶהֱרֹן בְּיוֹם הַהוּא. וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הֲהִמָּה אֵלֵינוּ אֲנַחְנוּ טְמָאִים לִנְפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת קֶרְבְּנוֹ ה' בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ט"ו ו-ז).

משה מפנה את הבקשה אל הקב"ה, וה' נענה לבקשתו באומרו, כי אנשים אלה יכולים לחוג אותו לאחר חודש - ביי"ד באייר: "אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לִנְפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֵן אוֹ לְדַרְתִּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לָהּ. בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבַּעָּה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל מִצְוֹת וּמִרְיָהֵם יֵאָכְלֶהוּ. לֹא-יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וַעֲצֵם לֹא יִשָּׁרְפוּ בּוֹ כָּכָל חֻקֹּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ" (ט"ו-י"ב).

א. מה בין פסח ראשון לשני?

מתוך הכתובים קבעו חז"ל שלא כל מצוות הפסח חלות בפסח שני - למשל, מותר לאכול חמץ יחד עם קרבן הפסח הזה. וראוי ללמוד את הלכות פסח שני מלשונו הצחה של הרמב"ם (הלכות קרבן פסח י" ט"ו): "מה בין פסח ראשון לפסח שני: הראשון - אסור בחמץ בבל יראה ובבל יימצא, ואינו נשחט על חמץ, ואין מוציאים ממנו חוץ לחבורה, וטעון הלל באכילתו, ומביאים עמו חגיגה, ואפשר שיבוא בטומאה, אם נטמא רוב הקהל טומאת מת. אבל פסח שני - חמץ ומצה עמו בבית..., ואין מביאים עמו חגיגה, ואינו בא בטומאה, ושניהם דוחין את השבת, וטעונין הלל בעשייתם, ונאכלין צלי בבית אחד על מצה ומרור, ואין מותרין מהם, ואין שוברין בהם את העצם. ולמה לא ישווה השני לראשון לכל הדברים? מאחר שנאמר "ככל חקת הפסח יעשו אותו"

(ט"ו י"ב) - לפי שפירש בו מקצת חוקי הפסח, ללמד שאינו שווה לראשון אלא בדברים שנתפרשו בו".

ב. מועד ב' רק בפסח - מדוע?

הרב אורי שרקי (ממליץ בחום לצפות בשיעוריו באתר של 'מכון מאיר') שואל והרי לא מצאנו, שמי שהיה אנוס ולא ישב בסוכה, יוכל לעשות 'חג סוכות שני', או אדם שהיה מוכרח לאכול ביום הכיפורים, שיעשה 'כיפור שני', וכן לגבי שאר המצוות. הרי כלל נקוט בדינו "אנוס רחמנא פטריה" - מי שנאנס ולא עשה מצווה הרי הוא פטור. אם כן מדוע לחייב מועד ב' בפסח, ומה כל כך נורא באי עשיית הפסח מפני אנוס?!

אלא שיש כאן דין מיוחד, שהרי "בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים" (נוסח הרמב"ם), וזה קורה בליל הסדר. אדם שאינו יוצא ממצרים, כביכול אינו שייך לאומה, ואם הוא אינו שייך לאומה, גם לקבל את התורה אינו יכול. לכן נותנים לו אפשרות להשלים את שהחסיר עד חג השבועות, אם הוא לא הצליח לצאת ממצרים, עם כל עם ישראל, עליו לדאוג לצאת ממצרים עוד לפני מתן תורה, שאם לא כן, כביכול אינו שייך לאומה. מכאן נבין את החשיבות הגדולה של פסח שני.

ג. חודש אייר - אתערותא דלתתא

הקב"ה איפשר להשלים את הפסח דווקא בחודש אייר, באשר חודש אייר הוא אור חוזר של חודש ניסן שבו פסח ראשון. בפסח ראשון היתה הצלה מלמעלה - 'התערותא דלעילא', גאולת הקב"ה לבדו בלא כל זכות מלמטה, שנאמר: "ואת ערומי ועריה", או "אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ולא שליח, אני ה' - אני הוא ולא אחר... עד שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם". לעומת זאת, פסח שני ניתן להם בגלל 'התערותא דלתתא', בזכות היוזמה האישית של האנשים, שביקשו לקיימו; וזה מראה שישראל הפנימו בלבם את הגאולה ודרשוה, ולכן היא ניתנה להם בזכות תשוקתם לזכות בה. והנה בדומה לפסח ראשון שבו היו ישראל רחוקים

מבחינה רוחנית והקב"ה גאלם, כך גם פסח שני ניתן לאלו שהיו בדרך רחוקה, או טמאים לנפש אדם, דבר המעיד על ריחוק רוחני; אבל ההבדל הוא שבפסח ראשון הקב"ה עורר אותם לגאולה, ובפסח שני באה ההתעוררות מלמטה - האנשים הטמאים אינם מוכנים להישאר מחוץ למעגל הקדושה ומבקשים הזדמנות שנייה.

ד. חודש אייר בסימן 'ספירת הגבורה'

תורת הסוד הקבילה את חודש אייר לספירת הגבורה, כשלפניו ניסן המקביל לספירת החסד (שבחסד ה' יצאנו מעבדות לחירות), ולאחריו סיוון - ספירת התפארת המסמלת את קבלת התורה שהיא תפארתם של ישראל. כפי שראינו לעיל, טבעה של הגבורה היא ההתעוררות מלמטה, הבאה מתוך האומה על מנת להתקרב לקב"ה. וזהו טבעו של חודש אייר מימים ימימה: שלמה החל לבנות את ביהמ"ק בחודש זיו, הוא אייר; ל"ג בעומר מציין את גבורתם של חיילי בר כוכבא ותלמידי ר' עקיבא; מעשי גבורה על קידוש השם של אחינו בארצות אשכנז בטבח שערכו בהם הנוצרים הארורים בשנת תתנ"ו - 1096. ובתקופתנו - זכינו בע"ה ובזכות הגבורה היהודית והמסירות של חיילינו לשני מועדים בחודש אייר: א. יום העצמאות שבא מיד לאחר פסח, שהרי בשניהם השתחררנו משעבוד מלכויות - זכינו לחירות פיסית, "שבה מלכות ישראל". ב. יום שחרור ירושלים שבא סמוך לחג השבועות - ולא מקרה הוא שיחברו יחדיו, שהרי בשניהם אנו עולים במעלות הרוחניות; ואפילו ישעיה חזה קשר זה באומרו: "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" - 'ציון' היא נקודת הציון של 'ירושלים של מטה' - החלק הפיסי שלה, ו'ירושלים' שמתוכה יוצא דבר ה' לכל העולם היא י"ם של מעלה. אשרינו שזכינו לחבר את 'ירושלים השתיים'!

חשובות: 1. א. שהשלהבת עולה מאליה ב. שהיתה מעלה (מדרגה) שעמד עליה הכוהן. 2. נר אמצעי 3. נתונים למשא ולשיר, לאורה 4. על שחטאו בעגל 5. פעמים; להודיע חיבתם, וכן כנגד חמשה חומשי תורה 6. קומה 7. שנה 8. הנשיאים 9. שופרות 10. יתרו (חוקב, קבר ורעואל) 11. הנוני"ן ההפוכות 12. המן 13. שנשארו שתי הפתקאות שלהם 14. יהושע 15. כושית

למחקרים: 1. חנוכה 2. הקב"ה, משה 3. קחם, מעורבים 4. מבין 30 למשא ומבין 25 לעבודת האוהל 5. ההוא פסח מצרים, וזה פסח לדורות 6. יוסף, נדב ואביהוא, ימותו 7. היצר 8. מנוחתך 9. רש"י: עלילה כדי לפרוש מהשם; ספורנו: על טורח הדרך 10. שיכירו בפלא הלא טבעי 11. בתחילת נבואתו: "שלח נא ביד תשלח" 12. הם נהרגו ביחד עם חור 13. א. בבקשה ב. כעת 14. א. תקלה ב. שכיח ג. להסתלק ד. שבק ה. לערוק; לבדר (=לפזר); ה'בידור' נועד לפזר את הדעת כדי שנגרוך אותו ללא מחשבה, ותחשבו על זה! 1. טקס 2. פורקן 3. להזדמן 4. גיור 5. בין השמשות 15. המנורה, בשבת חנוכה

חברותא - מפגשי חוויה ותרבות

הנני להציע מפגשי חוויה של שיעורים פרטיים, שיחות והרצאות במגוון נושאים. המפגשים מתאימים לתלמידי בתי ספר, לאירועים משפחתיים, לערבי תרבות של ועדי עובדים, להשתלמויות ולשבטות תרבות. נא לפנות לאוסי — 09-8335016